KVÍTKA V BYTĚ

Veronika Ježková
Nikol Francová

KVÍTKA V BYTĚ

CPRESS

Kvítka v bytě

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Veronika Ježková, Nikol Francová
Kvítka v bytě – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

KVÍTKA V BYTĚ

Veronika Ježková
Nikol Francová

KVÍTKA V BYTĚ

CPRESS

Obsah

ÚVOD 9

SPOKOJENÝ ŽIVOT POKOJOVÝCH KVÍTEK 13

VYBÍREJTE KVÍTKA PODLE TOHO, CO JIM MŮŽETE NABÍDNOUT 27

FÍKUSY 47

Fíkus elastika 51
Fíkus lyrata 55
Fíkus benjamin 56

ÁRONOVITÁ KVÍTKA 59

Monstera 67
Šplhavnice a filodendron 68
Lopatkovec a toulitka 70

KAPRADINY 73

Ledviník ztepilý 76
Netík 78
Parožnatka 80

MARANTY A KALATEY 83

PILEA A PEPŘINCE 87

Pilea peperomioides 87
Peperomia polybotrya a jiné pepřince 90

SUKULENTY a trochu kaktusy 93

Svícník 97
Starček 98
Tlustice 100

TILANDSIE 103

ŘASOKOULE 107

JAK PEČOVAT O KVÍTKA 109

JAK MNOŽIT KVÍTKA 153

FUJ, ŠKŮDCI! 179

PŘÍRODNÍ OCHRANA ROSTLIN 195

SLOVNÍČEK POJMŮ 200

Za to, že víme, kolik a jakého je potřeba k hnojení trusu, vděčíme babičkám. Vy Albatrosu.

Veronika a Nikol, 2019

ÚVOD

Kvítka. Je to hezké slovo? Používáte ho? My jsme sestřenice a u nás v rodině se pokojovým rostlinám nikdy jinak než „kvítka“ neřeklo. Obě dvě si vzpomínáme na obrovskou difenbachii, kterou měla babička v obýváku a ze které jsme měly fascinující hrůzu, protože jakmile sáhneš na tu kapku, která už skoro padá z listu, otrávíš se.

Možná ta difenbachie nebyla tak velká a možná by se nám nic nestalo, ale vědomí, že byt s kvítkama je hezký byt, se v nás zakořenilo. Teď máme obě dvě domovy plné rostlin, mezi které patří i exempláře vypiplané od řízku a staré i více než deset let.

Rozhodly jsme se tedy, že zkušenosti vlastní a zkušenosti převzaté od našich babiček začneme předávat taky ostatním, kteří by možná své pěstitelské snahy ukončili předčasně, protože jednoduše nezjistili to, co potřebují. Proto vznikla Kvítka. Naše stránky na sociálních sítích mají už od samého začátku vzdělávací charakter. Za našimi výsledky nestojí ani interiérový design, ani hezké fotky. Jsou to čistě praktické rady a elementární logika, kvůli kterým se na nás lidé obracejí a žádají nás o pomoc.

Na naší první prodejní akci jsme si každá nachystala asi dvacet nařízkovaných kytek, co dům dal. Přihlásily jsme se jen na zkoušku, ze zvědavosti, jestli by o naše rostliny měl někdo zájem. Samotná akce měla trvat tři hodiny. Po patnácti minutách se objevila slečna, která se představila jako redaktorka nakladatelství Albatros Media a sdělila nám svoji představu o knížce, jež by se zabývala pěstováním pokojových rostlin. Nadšení, radost a pýchu vystřídala v jedné vteřině hrůza, obavy a děs. Kývly jsme.

Od té chvíle jsme věděly, že to pro nás může být jeden veliký start. Než jsme se ale stačily zorientovat, začaly nás oslovovat kavárny a obchody, abychom se účastnily jejich prodejních akcí, lidé si žádali workshopy o pěstování a chtěli naše rostliny, pořadatelé designových událostí přicházeli s nabídkou, abychom prostory vyzdobily zelení.

Velmi náročné a hektické období jsme si okořenily nápadem „kvítkové nemocnice a pohotovosti“, která se ujala takřka okamžitě. Najednou jsme byly zahlceny všemožnými problémy a dotazy, které jsme braly jako obrovský zužitkovatelný přínos. Proto jsme byly nakonec schopny napsat knihu, která se v každé větě snaží sdělit praktické informace těžko dohledatelné v knižních nebo internetových zdrojích.

Naše práce je založena na lásce ke kvítkům a snaze neustále se vzdělávat a následně učit širokou veřejnost pěstovat rostliny

úspěšně, s vlastním rozumem, vkusně a ekologicky. Do našeho portfolia patří i značka KERA, pod jejíž hlavičkou vznikají námi ručně vyráběné keramické květináče a jiné doplňky pro pěstování rostlin v bytě. Keramickým květináčům jsme také věnovaly pár řádků, protože jsme přesvědčené o jejich výhodách.

Kniha *Kvítka v bytě* vás možná překvapí svým začátkem, nechceme totiž, abyste četli víc než první kapitolu. Alespoň nějaký čas. Až se pak ke knížce vrátíte a myšlenky se vám v hlavě rozleží, budete schopni pěstovat daleko víc než jen dvacet rostlin, které tu popisujeme. Chceme, abyste se naučili pěstovat kvítka ze semen i z řízků, přidali na kvalitě péče o ty, které už doma máte, a pochopili principy rostlinné říše. Rovněž je naším cílem, abyste rozuměli pojmům, se kterými pracujeme. V tom vám může pomoct i výkladový slovníček za poslední kapitolou.

Naše kniha je určena především těm, kteří do budoucna plánují anebo už teď mají zájem zútulnit své prostory vegetací. Snažily jsme se vyhnout zaběhlým podobám knih o pěstování pokojových rostlin. Chtěly jsme, aby náš text byl čtivý, fotky náležitě vypovídající a přesné. A víte co ještě? My totiž doufáme, že při čtení nebudete postrádat smysl pro humor. Snad to pro vás nebude nuda. Protože tam, kde je nuda, ani tchyniny jazyky nerostou.

Zkrátka bychom vás rády inspirovaly, aby se péče o vaše domácí kvítka stala během na dlouhou trať. Dovolily bychom si na tomto místě zmínit jeden citát (těmi je totiž naše knížka prošpikovaná od začátku až do konce). Jak už napsal samotný Sokrates ve svém díle:

„Zalijte si tu rostlinu.“

SPOKOJENÝ ŽIVOT POKOJOVÝCH KVÍTEK

Vždy pamatujte na zdravý selský rozum: to je ta nejpodstatnější zásada pro pěstování kvítek a zdůrazňujeme ji hned na začátku.

Pokojové rostliny nežijí ve svém přirozeném prostředí, místo toho se musí snažit růst v omezeném prostoru květináče. Jsou závislé na naší péči stejně jako rybičky v akvárku. Nezažily vrtochy střídavého počasí, nutnost čerpat živiny a vodu z širokého půdního okolí, rozmanité povětrnostní podmínky ani soupeření o pár slunečních paprsků navíc. Aby rostliny dlouho žily a my se mohli těšit z krásných zelených bytů, je třeba znát několik základních pravidel. S nimi se i laik může dostat až na takovou metu, že si sám doma vypěstuje kvítko z pecky plodu, ze semínka nebo rostlinného řízku, a někdy dokonce i z pouhého listu!

Snažte se pokaždé zamyslet, odkud rostlina pochází a jak by tohle kvítko rostlo v přírodě. Mělo by tam sucho, chladno, vlhko, hodně světla, pochází z podrostu džungle či vyšších nadmořských výšek? U tohoto začínáme a u tohoto můžeme i skončit, kdybychom chtěly. Ale my nechceme.

Rostliny rychle a citlivě reagují na změny a výkyvy svého prostředí. Všímejte si jich. Jakmile dosednete na gauč, jakmile se projdete po ložnici, mějte alespoň jedno oko v pohotovosti a pozorujte. Co takhle změny zbarvení listů, spadlé listy, suché části, zvadlé květy nebo poupata? To vše sice nemusí znamenat vůbec nic, možná ale objevíte nějaké nezvané škůdce nebo zjistíte, že kytka dva dny stojí po pás ve vodě.

Jednou jsme se s kamarádkou Bárou bavily, čím to je, že jsem zase přelila další kvítko. A ona na to: „Já si myslím, že se o ty kvítka, moc staráš."

Péče o rostliny by se ale neměla přehánět. Někdy ta naše kvítka vypadají nejlíp, když se jim ponechá úplně volná ruka. Jako v přírodě nebo na chodbách úřadů, kde velkoryse rostou u velikých oken neomezeny prostorem, který bez zábran vyplňují svými stonky, výhonky a listy. A to si jich třeba paní uklízečky ani nevšímají, a ony se přesto bujně rozrůstají a žijí si svým životem. Bohužel ale s námi, jak už jsme si řekli, žijí mezi několika stěnami většinou malých bytu a pak ještě mezi stěnami květináče. Abyste byli za kvítkomily, musíte počítat s pravidelnou základní péčí, jako je zalévání, hnojení či kontrola nežádoucích škůdců, a taky s péčí nárazovou, což je zastřihávání, čištění a přesazování.

Proč mít kvítka v bytě? Co je to vlastně za nápad?

Myšlenka vnášet rostliny do interiéru je opravdu velmi dávná a datuje se dlouhá staletí nazpět. V minulosti i v dnešní době si pořizujeme rostliny, aby naše byty působily útulně a my se tak mohli odstřihnout od rušného světa. Zelená barva uklidňuje a kvítka vnášejí do místnosti život. A pak je to taky koníček a veliká zábava. I ti, kteří nevlastní zahradu, se s přicházejícím jarem radují a těší se, až jim jejich milovaní zelení spolubydlící bohatě porostou, pokvetou, rozvoní se a jednoduše budou krásní.

Hned zkraje této knihy pro vás máme úkol! Zkuste si přečíst jen následující kapitolu. Pak knihu na pár dní nebo týdnů odložte. Chceme přece, aby se vám pěstování dostalo pod kůži. Bude to zvláštní přirovnání, ale je to, jako byste se učili jezdit na kole. Prostě nasednete, párkrát spadnete, a i přesto intuitivně přijdete na jisté zákonitosti sami. Následně už svou techniku jen zdokonalujete.

Zkuste si o vaší nové rostlině přečíst jen to, odkud pochází. Logicky se zamyslete, co z toho pro vás vyplývá. Zkuste sami kvítko sledovat a zjišťovat, co potřebuje, proč je například povadlé nebo proč stonek roste, ale nejsou na něm listy. A zpátky na kolo. Ze všeho nejdřív vám někdo musí říct, jak se to kolo ovládá. Proto čtěte, kde mají rostliny řídítka, kde šlapátka a kde se brzdí.

Základní životní procesy rostlin

Jak asi tušíte, kvítko potřebuje **vodu**, **světlo**, **vzduch** a **výživu**. Kombinací těchto čtyř věcí je možné zajistit přežití, a když jsou vyjmenované základní požadavky navíc ještě v rovnováze, postaráte se i o úspěšné žití. Bez nich kvítka nemůžou existovat. Bez životadárných elementů budou slabé, nedosáhnou plné barvy a tvaru listů, nepokvetou či neponesou plody.

Voda a výživa

Rostliny vodu přijímají především kořeny, kterými stoupá vzhůru do rostliny až k vrcholům listů. Minerální živiny, které voda přirozeně obsahuje, se během této cesty průběžně ukládají v každé části rostliny. Výživa je nezbytná pro vznik nových buněk, protože díky tomu kvítko roste. Minerální soli a výživové látky v rostlině zůstanou a kyslík z vody se odpaří povrchem listů do ovzduší.

Stejně jako lidský organismus je kvítko z velké části, konkrétně ze 70 %, tvořeno vodou. Voda se nachází v rostlinných buňkách, aby je hydratovala a regulovala jejich teplotu při odpařování. Především je voda ale nezbytná pro proces fotosyntézy. V přírodě se k rostlinám dostává spodní vlhkostí v půdě, deštěm, nárazovým zaplavováním půdy, rosou nebo vzdušnou vlhkostí. V takových podmínkách se voda k rostlině dostává pravidelně či nepravidelně, vždy s sebou nese živiny a má očekávanou teplotu. Voda ale rychle odchází, vypařuje se nebo se vsakuje do země, a hlavně je přijímána i ostatními rostlinami v okolí.

Přísun vody z okolí a naopak únik vody do okolí je velice podstatný a naprosto přirozený. Proto nejsme příznivci plastových květináčů, které podle nás rostlinu dusí. Kvítko potřebuje dýchat. I půda dýchá. Tady leze žížala, tady myš, tady kořeny druhé rostliny. V půdě je spousta vzduchu, který se ale v plastu těžko najde. Nechat v létě rostlinu zmoknout na dešti je naprosto ideální stav. Po všech stránkách je to pro kvítko úžasný zážitek – vysoká vlhkost dovolí přijímat vodu i listy, nezůstane stát v misce, propláchne se a provzdušní se zemina, odplaví se soli a látky, které jsou v substrátu navíc. Takový tropický déšť zvládnete i ve vaně, viďte?

Prostě simulujeme, kouzlíme a snažíme se zajistit i doma přirozené podmínky různým rostlinám, které mezi sebou mají zásadní druhové odlišnosti. Proto nemůžete ke všem kvítkům přistupovat stejně, ale musíte znát jejich speciální potřeby.

Představte si tropickou rostlinu, která má původ v pralese. Bude to kvítko, které je zvyklé dostávat výživu stále. Rychlý obrat vlhkosti a rozklad organických zbytků vytváří půdu, která je chudá na živiny kvůli častému splavování deštěm, ale to rozložení uhynulých organismů nebo jejich částí je natolik intenzivní, že se humusové látky dostávají jak do půdy, tak i do ovzduší, odkud zase deštěm dopadají na zem. Kvítka pocházející z vyšších nadmořských výšek nebo oblastí s přívalovými dešti budou zase zvyklá na nárazovou zálivku, snesou přeschnutí a výživu nebudou potřebovat tak často.

Třeba ani nejsou schopná růst tak rychle jako tropické rostliny. Rostliny jsou přizpůsobené cyklu vody ve své domovině. Například suché prostředí bez dešťů je skvělé pro sukulenty a kaktusy. Ty mají silnější pokožku, která snižuje intenzitu vypařování na minimum. Ovšem i sukulentům začnou po několika měsících sucha docházet jejich zásoby a začnou se scvrkávat a vyčkávat nárazový déšť.

„Přírodní podmínky si vždycky nejlépe představuju, když vysévám semínka nebo klíčím pecku. Namočím je do lignohumátu a říkám si, že to je, jako by teď vypadly z květu nebo plodu do výživného humusu. Když je trochu přeliju, řeknu jim: ‚No tak co, přišly přívalové deště, co se dá dělat!' Když je zapomenu zalít nebo peckám doplnit vodu, poznamenám, že se svět zbláznil a klimatické změny jsou v dnešní době zkrátka nevyzpytatelné. Zaliju je nebo doplním vodu a už je zase dobře. Vždycky ty simulované hříčky přírody pochopí a nic si z toho nedělají."

Rostliny ukazují nedostatek vody různými způsoby – kalatey a maranty začnou rolovat listy, aby zmenšily plochu pro vypařování, africké kopřivy, některé druhy pepřinců a ibišky zase shazují listy, květy nebo poupata, aby snížily počet orgánů, které jsou náročné na energii a ze kterých se vypařuje voda. Mnoho ostatních druhů jednoduše ztrácí elasticitu listu i řapíku a vadne. Vidíte, jak se rostliny samy projevují? Jak je fantastické je pozorovat?

Například taková strelície je velice jednoduchá na pěstování venku ve skleníku, ovšem v bytových podmínkách (ať už ji máte doma, v kanceláři nebo v restauraci) je opravdu složité udržet její listy krásné, natož abychom se dočkali květů. Kromě intenzity světla souvisí úspěšná péče se zálivkou, kdy je potřeba se s rostlinou sladit tak, abychom ji nepřelili. To by mohl být její konec. Takže vlastníkům těchto vznešených rostlin radíme, ať ji pozorují každým dnem a zalévají až tehdy, jakmile lehce klesnou listy. Teprve potom jsou strelície připravené na další zálivku.

Ale u jiných rostlin to třeba neplatí a naopak se projevují problémy s přemokřením zeminy. Dochází ke žloutnutí listů a květů, zahnívání stonku a kořenů nebo plesnivění povrchu substrátu. Někomu se to dokonce stává pořád, že rostliny přelévá. My se ovšem nedomníváme, že přelívači dělají něco špatně, oni mají jen špatnou ruku na výběr rostlin. Víte, jak dobře by se u nich dařilo masožravkám, banánovníku, citrusům nebo kapradinám? A víte, co by měl mít každý přelívač po ruce? Drenáž!

Stále populárnější formou pěstování pokojových rostlin se stává hydroponie. Ta předchází uschnutí, přelití, stresování rostliny, lépe zvyšuje vlhkost vzduchu a nedrží se v ní půdní škůdci. Lidé si občas myslí, že hydroponické pěstování je pěstování kvítka ve vodě. Ve skutečnosti to je ale pěstování v roztoku živných solí, což je velký rozdíl! Na téma hydroponie existuje mnoho lite-

rárních zdrojů a internetových odkazů. Doporučujeme ji těm, kteří by rádi pěstovali rostliny, ale buď na ně nemají čas, nebo v sobě doposud neobjevili pěstitelské schopnosti takové, aby se poprali s nástrahami substrátových směsí a zalévání.

Pamatujte, že vám nikdy nikdo nemůže říct, že rostlina nepotřebuje vodu. Každá se musí zalévat, jen některá častěji a některá méně často. Dokonce i kaktus uschne, když je celé léto bez vody! Zdrcne se úplně na placku, vysaje sám sebe.

Světlo

Každé kvítko potřebuje také světlo, ovšem ideální intenzita světla závisí na typu a původu rostliny. Představme si tedy naše kvítka v jejich domovině a pochopíme, které rostliny potřebují světla více a které naopak méně. Na přímém slunci se bude líbit kaktusům a sukulentům, některým druhům palem, dracénám, dále bromélíím a ibiškům, které jsou ze své domoviny na plné slunce zvyklé, tudíž jsou schopné se mu plně přizpůsobit i u nás v bytě. Hrnkové rostliny určené k prodeji jsou pěstovány v zastíněných sklenících a fóliovnících. Přes zastínění sice neprochází přímé sluneční paprsky, ale i tak jsou tyto rostliny zvyklé na vysokou intenzitu světla.

V průběhu roku se vystřídají dvě kvítková období: doba vegetace a doba vegetačního klidu. Podle čeho na to rostliny přijdou? Za prvé podle prodlužování dne po jarní rovnodennosti nebo podle zkracování denního světla při té podzimní. Tomu se říká fotoperioda. Napoví jim ale i změna teplot ve dne a v noci. Jsou načasované podle slunce a vnímají jaro a léto jako příznivé období pro růst nových částí a rozmnožování. Vědí, že mají čas na tvorbu květů do letního slunovratu, a pak už tvoří semena a plody, aby se připravily na příští vegetaci. Podzim a zima je zase nutí svým omezeným slunečním svitem a nižšími teplotami k útlumu. Pár rostlin ovšem pochází z jižní polokoule. Patří k nim třeba kala, která kvete v zimě a v létě prožívá zimu. Jednoduše to má přetočené.

Evropské rostliny nebo rostliny subtropického podnebného pásu vyžadují zimování v chladnějším prostředí, které ovšem bude poskytovat dostatek světla, aby při vegetaci opět kvetly a plodily. Většina rostlin, které pěstujeme v bytě, ale náročná na střídání ročních období není, jen stále potřebují více světla i v zimě. Proto v době vegetačního klidu posuňte kvítka co nejblíže k oknům, ať za těch pár hodin, co svítí slunce, stihnou nasbírat dostatek energie.

Pravda bohužel je, že i **na nejsvětlejším a nejslunečnějším okenním parapetu ve vašem bytě nebude tolik světla jako venku ve stínu.** Domácí světelné podmínky jsou ovlivněné mnoha faktory, jako je orientace pokoje, velikost oken, úhel, pod kterým přichází světlo, zástavba okolo domu i to, v kterém podlaží bydlíme. Vliv mají i takové detaily jako bílá nebo barevná výmalba pokoje. Zrcadla nebo lesklé části nábytku zase zvyšují světelnost a v neposlední řadě – ačkoliv to někteří z vás neuslyší rádi, hraje roli i čistota oken.

Intenzita světla se měří v luxech a nepotřebujete přístroj zvaný luxmetr, abyste si změřili, kolik světla doma máte. Můžete si stáhnout mobilní aplikaci, která je relativně spolehlivá a ukazuje s určitou drobnou odchylkou stejné hodnoty jako kalibrovaný luxmetr.

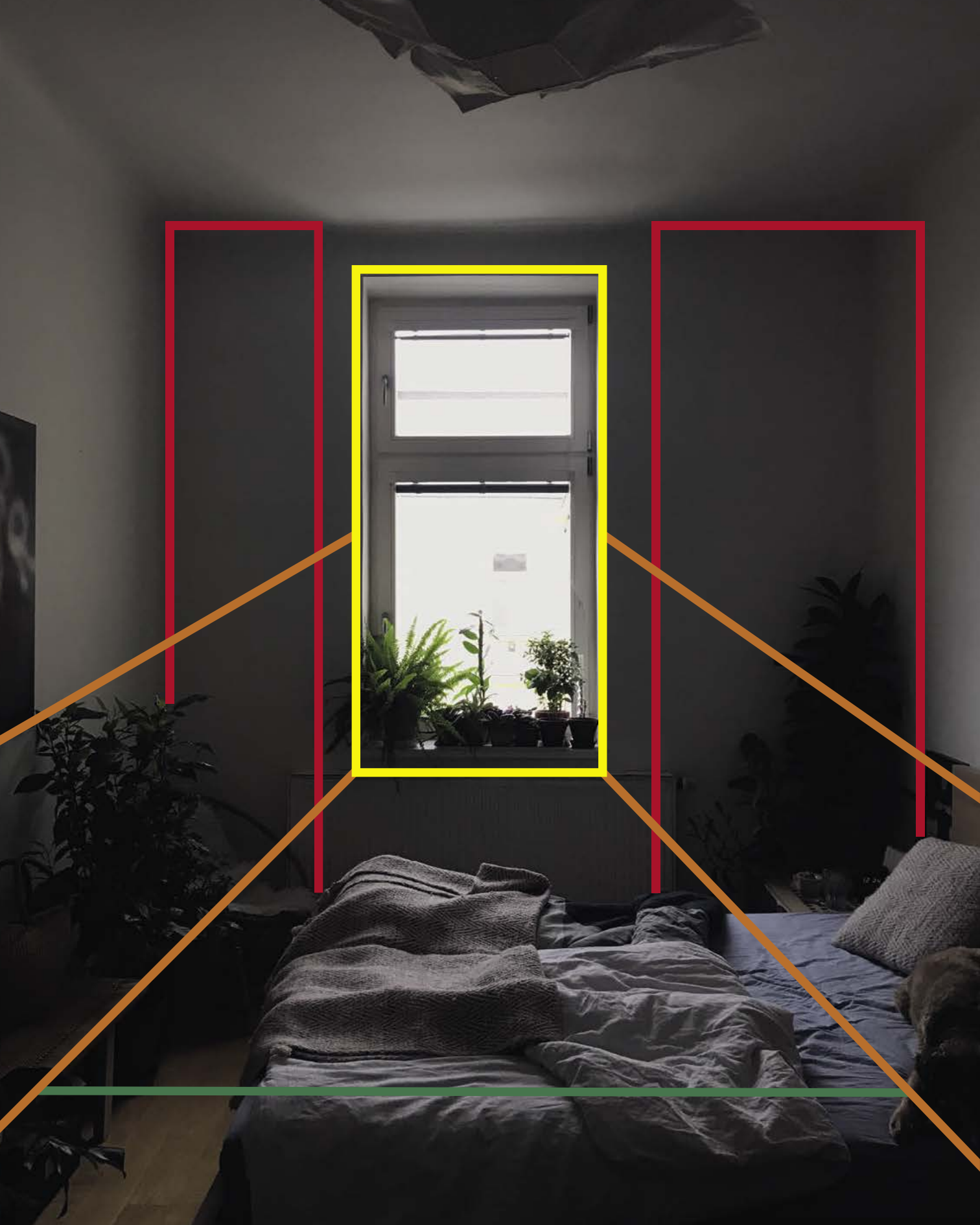

My vám ale prozradíme ještě lepší vychytávku! Fotoaparát telefonu namiřte v poledne přímo proti oknu. Jako to vidíte zde na fotce, v tomto pokoji je slunné stanoviště ve žlutém poli, světlé v zeleném, polostinné v oranžovém a stinné v pekelném červeném. Každá místnost je ale odlišně členitá a světlo se v ní láme různě. Je to ovšem spolehlivá a dostačující metoda při rozmísťování kvítek v bytě. To, co jste zjistili na foťáku, si dodatečně ověřte naší charakteristikou stanovišť:

1. slunné (plné slunce) – orientace okna J, JV, JZ – přímé slunce zde svítí až 6 hodin denně

- vhodné pro rostliny z pouště nebo polopouště, stepi, středomořské rostliny, orchideje, hruškovec, mangovník, citrusy, juku
- intenzita světla okolo poledne stoupá až k hodnotám kolem 10 000 luxů, ve zbytku dne se pohybuje okolo 3000 luxů

2. světlé (rozptýlené světlo po většinu dne) – orientace V, Z – přímé slunce tady svítí méně než 6 hodin denně a nesvítí přes poledne ani v létě

- ideální pro palmy, fíkusy, rostliny, které jsou subtropické až tropické jako například banánovník, begonie, také rostliny, které se v přírodě vyskytují ve vyšších patrech hustého lesa nebo na okraji porostu, kde je více světla
- intenzita světla nabývá hodnot okolo 5000 luxů, bez přímého slunce do 2000 luxů

3. polostinné – orientace okna především na S, nachází se v každém pokoji v částech, které jsou dále od okna, kam nikdy nesvítí přímé slunce, ale z pozice rostliny lze vidět alespoň kousek nebe, tady jde pouze o rozptýlené světlo

- typické pro rostliny tropické, které jsou přizpůsobeny nižší intenzitě světla v nižších patrech džungle až úplného podrostu jako áronovité rostliny nebo kapradiny; maranty a kalatey nebo fíkus lyrata toto stanoviště zvládají a rostou
- během podzimu a zimy je zde světlo nedostatečné, je potřeba odsud vše posunou víc ke světlu, rostlinné řízky tady nezakoření, kvítka budou mít problémy s opadem listů, které zežloutnou; celkový dojem z rostlin pobývajících v těchto ročních obdobích na polostínu může být velice smutný
- na luxy je to bída, pohybujeme se zde celý den v rozmezí 1000 až 2000 luxů

4. stinné – většinou na odvrácené straně místnosti od okna nebo v chodbě – nikdy zde nesvítí, nebe z okna nevidíte a někdy nejde vidět ani z okna

- sem nedávejte raději nic, snad jen řasokoule tady budou opravdu šťastné
- stinným místem se stává i polostín v období podzimu a zimy
- všude, kde naměříme hodnoty intenzity světla pod 1000 luxů

Postavením rostliny blíž nebo dál od okna pokoje vlastně opět jen napodobujeme přirozené světelné podmínky. Některé místnosti mají příznivou orientaci na východ nebo západ, kde najdeme všechna světlá až stinná stanoviště, jiné na sever otočené místnosti jsou pouze polostinné nebo stinné. Naopak v jižním pokoji se dá třeba i opalovat. Stanoviště je, řekly bychom, klíčové pro pěstování opravdu krásných a dlouho žijících exemplářů. Když není poskytnuto světlo ideální, rostliny se ve snaze přežít začnou přizpůsobovat podmínkám umístění. Se snížením intenzity světla kvítko vypařuje méně vody a jeho fotosyntéza je pomalejší. S tím jde ruku v ruce menší příjem živin a pomalejší růst. Když si tedy pořídíme rostlinu, která v pralese tvoří spodní podrost, neznamená to ještě, že je zákonitě odsouzená stát v tmavé chodbě či u zdi co nejdál od okna, tam by byla jen desetina intenzity světla než u země v pralese.

A budeme se opakovat, protože až vám někdo řekne, že to kvítko můžete strčit do tmy, klidně se mu vysmějte. Je to hloupost! Vždy skládáme rostliny hlavně kolem okenního parapetu, přičemž zvažujeme orientaci okna. Více o orientacích pokojů si ale řekneme, až přelouskáte zbytek této kapitoly.

Fotosyntéza

Voda a oxid uhličitý se mění na sacharózu a kyslík za účasti slunečního světla. Toto všichni známe z přírodopisu. Voda zásobuje rostlinu výživou, ale je také nositelem vodíku a ten je při fotosyntéze zásadní. Společně s oxidem uhličitým – tím velice špatným plynem – se vodík spojí a vytvoří cukry, tzv. sacharózu, a současně se přes listy odpařuje kyslík do okolního ovzduší. Sluneční energie se přemění v zeleném barvivu obsaženém v listech na energii chemickou.

Řekněme si to naprosto jednoduše. Kvítka potřebují světlo, aby se najedly. Potřebují listy, aby měly čím jíst, a potřebují kořeny, které přivádějí vodu listům, aby to světlo strávily. To vše se děje v zelených částech rostliny, které obsahují chlorofyl. Má vaše rostlina i jiné barvy? Je tzv. panašovaná? I přesto probíhá fotosyntéza jenom v těch zelených částech listů. Máte-li doma druh rostliny (jako třeba peperomii obtusifolii tady z fotky) v odlišných kultivarech, jeden s plně zelenými listy a druhý s panašovanými listy, výrazně rychleji poroste ten celý zelený, protože ten strakatý potřebuje více rozptýleného světla a toho zeleného ani na světle stejně nedohoní!

Základní fakta ohledně procesu fotosyntézy by ale měl znát každý, i ten, kdo má jen malý kaktus. Nejen proto, že fotosyntéza je nejdůležitějším biochemickým procesem na světě, ale taky proto, aby pochopil drobné detaily a rozdíly, které můžeme na našich rostlinách pozorovat. Například na tmavých stanovištích jsou kvítka zelenější, protože musí tvořit víc chlorofylu, aby získala víc sluneční potravy. Na světle si můžou oddychnout a flákají se s vybledlými listy, protože to zkrátka není potřeba. Každý ale chce víc, i ta rostlina. Takže na světle roste lépe, aby měla ještě víc zelených listů a ještě víc se ládovala. Ve tmě na to bohužel nemá energii, a tak listy shodí, protože je neuživí.

„Rostliny vám dýchají v noci vzduch, proto je do ložnice nedávejte.“ Jistě, to už by se udusilo asi hodně z nás.

Co k tomu dodat? Fotosyntézy v ložnici nebo v dětském pokoji se nebojte. Obsah kyslíku námi spotřebovaného za jeden den se rovná produkci velkého vzrostlého stromu. Pět ani pár desítek rostlin nás nemůže v noci ohrozit! V předchozí citaci narážíme na skutečnost, že rostliny dýchají přes den oxid uhličitý a přes noc kyslík. Proces fotosyntézy je ale natolik složitý systém, že se nemůžeme ani pokusit házet všechny tyto chemické reakce do jednoho pytle. Například sukulenty nemají stejnou fotosyntézu jako citrusy. A citrusy dýchají zase jinak než borovice v lese.

Vzduch

Pěstovat exotické rostliny v uzavřených umělých podmínkách se lidstvo snaží už stovky let. Ve sklenících jde především o udržení dostatečné teploty, vlhkosti a zajištění světlého prostředí. Uměle vytvořené klima, tedy vzdušná vlhkost a teplota, se v palmovém skleníku liší od klimatu skleníku kaktusů a sukulentů a je jiné než prostředí tropických rostlin. Rozdíly zde budou jak přes léto, tak i přes zimu. Nejchladněji bude u palem, subtropických kvítek a kaktusů, které i v přírodě musí přečkat období teplot kolem 10 °C. Trvale nejtepleji je ve skleníku tropických rostlin, kde teplota ani v zimě neklesne pod 15–18 °C a i v zimě zde bude vysoká vzdušná vlhkost.

Teplota je důležitá pro růst i vývoj, dokonce i pro množení a klíčení. Stejně jako se národnosti jižní Evropy nepřinutí v období poledne k práci, tak i rostlinám se snižuje efektivita fotosyntézy ve vysokých teplotách. V nízkých teplotách nejsou schopné přijímat vodu kořeny a nerostou. Třeba vrcholové řízky šeflery, medinillie, pachiry nebo krotonu potřebují k zakořenění odřezku teplotu alespoň 25 °C. V domácích podmínkách to proto znamená oklamat přírodu a tato kvítka množit buď v létě na teplém slunném místě, nebo je v zimě nechat zakořenit na radiátoru přikryté sklenicí, aby byla zajištěna vlhkost. Šálit přírodní zákony se daří i krátkodobým ukládáním semen do chladu, aby prošly změnou počasí a spustily enzymy, které dají pokyn ke klíčení.

Díky evoluci a postupné adaptaci na podmínky na této planetě rostliny začaly efektivně regulovat rozdíl mezi okolní a vlastní teplotou. Jedním ze způsobů, jak se zbavit svého přebytečného tepla, je vypařování vody. Funguje to stejně jako u člověka. My se taky potíme a vypařujeme vodu. A taky se musíme pravidelně zalévat. Proto jak nás, tak i rostliny dehydratace nejvíce ohrožuje v létě. Zemina vyschne a rostlině dojde voda, kterou potřebuje vypařovat. Z nedostatku začne trávit kumulovanou vodu z listů. Navíc se konce listů přehřívají a stále se snaží vodu vypařovat, takže osychání postupuje velice rychle, až nakonec selže celý systém. Takto si z nedostatku vody můžeme představit i vlastní smrt.

Daleko odolnější vůči přehřívání jsou rostliny, které mají tzv. trichomy. Malé šupinky na pokožce regulují vnitřní vlhkost. Pro nás momentálně nejznámějšími rostlinami, které trichomy mají, jsou stříbřitě vybarvené tilandsie neboli air plants. Když chtějí přijímat vlhkost z okolního vzduchu, trichomy se otevřou – zpravidla v noci nebo při dešti. Nastřádanou vlhkost tráví a kumulují přes den za slunečného počasí. V ten moment jsou trichomy zavřené, aby udržely rostlinu chladnější.

V zimě se naopak musíme vypořádat buď s chladným vzduchem ve studeném bytě, nebo vytápěným suchým vzduchem. Faktem zůstává, že většina rostlin v bytě pochází z tropických oblastí a prostě nejsou geneticky zvyklé na chlad. Proto buďte na podzim a v zimě velice opatrní na studený průvan, který by způsobil nachlazení kořenového systému – teplotní šok, žloutnutí a opad listů. Také myslete na to, že vlhkost vzduchu je podstatnější než zálivka.

Nízká vzdušná vlhkost nutí rostliny rychle vypařovat vodu přes listy do ovzduší. Jenže když je málo světla a krátký den, rostlina nemá na takové vypařování dostatek energie. Proto je potřeba zalévat menším množstvím vody, aby rostlina stačila zálivku zpracovávat. Současně taky musíme zvýšit okolní vlhkost vzduchu, abychom kvítku ulehčili a ono se vypařováním vody nemuselo tolik namáhat.

VYBÍREJTE KVÍTKA PODLE TOHO, CO JIM MŮŽETE NABÍDNOUT

„Kdybych byla svícníkem, chtěla bych tady na tom místě žít? Mají tady studený průvan a málo světla, tady by se mi líbilo, kdybych byla asparágusem!“

Třeba už víte, jaké rostliny jsou pro váš byt vhodné. Jde hlavně o to, jestli máte chladno, protože bydlíte ve starém domě, teplo, protože je váš byt v podkroví, nebo máte málo světla, protože bydlíte v suterénu. Všechno do sebe hezky zapadá, když se na svůj byt podíváte z pohledu rostliny.

Udělejte kompromis mezi tím, co chcete, a tím, co doma můžete mít. Byla by přece hloupost pořídit si krásnou a vzrostlou toulitku na tmavé místo, protože toužíte po jejích úžasných květech. Začněte radši s nenáročnou begonií (např. *Begonia maculata*), která dokáže nasadit květy i na polostinných místech. Držte se ve svých začátcích zkrátka, ať nejste zklamaní, že vám pěstování nejde. Postupem času s přibývajícími zkušenostmi už dokážete vymyslet, jak nechat rozkvést i tu toulitku.

Pokročilým pěstitelům radíme, ať svou péči zkoušejí a vylepšují. Zajděte si pro rady do botanických zahrad, skleníků, na výstavy pěstitelů. Vymyslete, kde své rostliny necháte letnit, přeskupte je tak, aby vám i tchynin jazyk vykvetl, využijte to nejlepší světlo v bytě, a třeba by to šlo nějak udělat, aby nějaké kvítko obývalo klidně i koupelnu, máte-li tam okna. Zkuste si namíchat vlastní substrát nebo se pokuste vypěstovat exotické pokojové rostliny ze semen.

Věříme, že ať už jste začátečníci nebo pokročilí, nevybíráte rostliny podle aktuálního trendu na sociálních sítích, ale že se řídíte selským rozumem. Jsme generace, která zná voskovky a tchyniny jazyky z mateřské školky a ještě před pěti lety bychom si je nepustili přes práh. Fíkus elastika momentálně nesmí chybět v žádném retro snímku z komunistické éry. Žumen a kroton jsou pomalu sprostá slova. Ale díky sociálním sítím ožívají rostliny, do kterých bychom to neřekli. Toužit po begonii ve dvaceti letech?

Jiné naopak upadají v zapomnění, jako třeba pokojová lipka nebo vánoční a velikonoční kaktus. Naše babičky asi nikdy netušily, jaká sháňka bude v dnešní době po monsterách a jak si nikdo ani nevzpomene na ibišek a šáchor.

Naopak, co se týká květináčů, buďte nadčasoví a k rostlinám milosrdní a pokuste se jejich podmínky co nejlépe přiblížit těm přirozeným. Minimalizujte plasty a snažte se celou zelenou figuru obléct do přírodního oděvu od hlavy až k patě. Opory z kokosového vlákna nebo bambusové tyčky, které si pěstujeme na zahradě, keramické květináče nebo obaly na květináče ze dřeva, tyto přírodní materiály v nás vzbuzují prostý a naturální dojem celé kompozice domácí zeleně. Přihlaste se na keramiku, vytvořte si své květináče sami a odreagujte mysl u rukodělné práce. Vyrobte si je podle sebe, podle toho, jak to u vás doma vypadá, nikoliv podle toho, jak to vypadá u jiných lidí.

Ne všichni máme doma zimní zahradu nebo zasklený balon. Všichni ale máme okna.

Logicky uvažujeme, že kvítka postavíme na parapet nebo okolo okna nebo balkonových dveří. Zároveň má každá rostlina jiné nároky na intenzitu světla, vlhkost vzduchu a teplotu. Pojďte se podle několika pravidel rozhodnout, kam umístíte svou novou rostlinu, aniž byste otevřeli internet.

Výběr rostliny

Už máte představu o tom, co rostlina potřebuje a jaké jsou její základní životní funkce? Jestli jste se rozhodli, že kvítka doma chcete, stojíte teď před nelehkým úkolem: **vybrat si, která jsou ty pravé pro váš byt.**

Víte, vždycky je lepší přijít do květinářství nebo zahradnictví a říct, na kterou světovou stranu jsou orientovaná okna vašeho bytu a kde máte prostor pro rostliny. A taky kolik času můžete své zeleni věnovat. Správný zahradník zná možnosti a požadavky jednotlivých pokojových rostlin. Předvede vám několik variant a vy si vyberete, která rostlina na vás zapůsobí, a zhodnotíte, které se dokážete smysluplně věnovat. Tímto způsobem se zachováte zodpovědně a ekologicky a – co vás možná zajímá nejvíce, ale bojíte se to přiznat – předcházíte tím vyhazování peněz.

Babička říká: „Ten, kdo nemá zkušenosti s žádnými rostlinami, by měl vždy začít od těch nejjednodušších. A pak, když se dokáže postarat, může vymýšlet i jiné blbosti."

Jak nakupovat rostliny v zimě?

Rostliny prodávané v supermarketech i hobby marketech mohou mít sníženou imunitu vlivem omezeného světla nebo nepravidelné zálivky. Při převozu z obchodu do bytu kvítko dobře zabalte, aby nedošlo k poškození chladem, to by byla opravdu škoda. Celofán ani igelitový sáček nejsou dostatečná ochrana před studeným vzduchem. Použijte papír. Zabalte kvítko do několika vrstev novin a do papírové tašky, malé pak alespoň do kapesníku. Prioritou je obalit květináč, protože kořeny nenávidí nachlazení. Listy nejsou tak choulostivé, zvládnou výkyvy v teplotách a přinejhorším dorostou.

Kde rostliny pořídit?

Zpravidla všechny **zahradnické a květinářské obchody** ve vašem okolí budou mít ty samé pokojové rostliny – možná i od toho samého velkoprodejce – pocházející z holandských burz. Exotické a tropické rostliny jsou vypěstovány v takzvaných zahradnických školkách, obrovských sklenících, kde se udržuje ideální teplota, vlhkost, zálivka je rozvedena systémově přímo k rostlině. Rostliny jsou hnojeny stabilně velmi malou dávkou hnojiva, aby rychle rostly a kvetly.

Toto všechno se převážně děje v Holandsku. A protože je to byznys jako každý jiný, najdeme tam kvalitní i nekvalitní pěstitele. Někteří producenti zapojují technologické a šlechtitelské postupy a myslí i na snižování emisí při dopravě. Přesto je tato obchodní činnost ekologicky náročná s ohledem na spotřebu vody, elektřiny, hnojiv a v nich obsažených anorganických látek, pesticidů, insekticidů, plastů na květináče a podobně. Trh rostlin je ale obrovský kolos, který můžeme, nebo nemusíme akceptovat, můžeme se pokusit jej změnit naší poptávkou, anebo ho přestaneme zcela podporovat.

U nás jsme zvyklí zejména na **místní pěstitele** kaktusů, bromélií, masožravých rostlin a převážně venkovních zahradních rostlin. Najdou se ovšem i takoví, kteří se věnují pěstování pokojových rostlin ze semen, vrcholových řízků nebo dělením trsů. Vzhledem k nízkému objemu produkce je sice jejich cena vyšší, ale skutečnost, že jde o lokálně pěstovaný produkt, vyváží veškeré protiargumenty. Rostliny jsou nejvíc produkovány na začátku léta, kdy už bývá dost teplo. Proto si dejte pozor na zasílání těchto rostlin poštou a raději prodejce požádejte, ať počká se zásilkou na chladnější dny.

Nákupem rostlin v **supermarketu** zajisté ušetříte, podporujete ale také vlnaté červce, které si s sebou můžete přinést domů. Ano, pořizovací cena je velice atraktivní, navíc když jsou ty kvítka ve slevě! Máte-li ale zálibu v nakupování nemocných rostlin z výprodeje v supermarketu, snažte se po příchodu domů tohoto lazara alespoň na 14 dní separovat od vašich zdomácnělých mazáků. Nemyslete si, že v **obchodě s nábytkem a bytovými doplňky** (ano, je to přesně ten,